

Aan
Gemeente Deventer
De heer M. Bootsma

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle
T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

notitie

Contactpersoon	Kenmerk	Status	Datum
M.A. (Martin) Heinen	17-289	concept	18 juni 2018

Betreft
Vleermuisonderzoek Zandweerd

Omschrijving

Inleiding

Gemeente Deventer is bezig met de hernieuwde ontwikkeling van de Oude IJbaan en omgeving in de wijk Zandweerd, waarvoor een bestemmingsplanwijziging nodig is. Voor een dergelijke wijziging en eventuele ruimtelijke ingrepen is in 2017 een quickscan soortbescherming uitgevoerd¹. Uit de quickscan bleek dat in het tribunegebouwtje en een gebouw op het sportcomplex potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Ecogroen heeft in 2017 en 2018 een onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd op deze locaties. Doel van het onderzoek is het vaststellen of en zo ja, waar zich vaste verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden. Deze notitie geeft een verslag van de resultaten van het vleermuisonderzoek.

Situatie

Het plangebied betreft het tribunegebouwtje op de Oude IJbaan en een gebouw op het sportcomplex Zandweerd (zie bijlage 1). Het tribunegebouwtje heeft, zoals uit het vleermuisonderzoek blijkt, openingen in de muur waar vleermuizen in en uit kunnen vliegen (zie figuur 1 volgende pagina). Dit zijn openingen naar zomerverblijfplaatsen. Het gebouwtje op het sportcomplex heeft een houten koof met gaten die als baltsverblijfplaats voor vleermuizen in het zomerseizoen kan dienen (zie figuur 2 volgende pagina).

¹ Heinen, M.A. (2017). Quickscan soortbescherming Zandweerd, Deventer. Notitie 17-288. Ecogroen bv Zwolle.

Figuur 1 Verblijfplaatsen van vleermuizen, bereikbaar via openingen (gele cirkels) in het tribunegebouwtje. Foto's: Piet Schermerhorn, Ecogroen.

Figuur 2 Verblijfplaats van vleermuizen in gebouw sportcomplex (rode pijl). Foto's: Arno Kuipers, Ecogroen.

Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 1). Onderstaand worden deze onderdelen nader besproken.

Kader 1 Vleermuizen

Het leefgebied van in de Wet natuurbescherming beschermde vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de verblijfplaatsen de grootste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen en vliegroutes. Volgens het protocol voor vleermuizen (zie kader 2) dienen bij verblijfplaatsen minimaal vier nachtelijke bezoeken verspreid over het jaar te worden uitgevoerd. Het onderzoek is op verschillende tijdstippen door één persoon uitgevoerd (zie tabel 1 volgende pagina). Het gaat hierbij om twee nachtelijke bezoeken van half augustus tot eind september gericht op baltslocaties en paar-/winterverblijfplaatsen. Deze bezoeken zijn op 11 en 26 september 2017 uitgevoerd, met een extra ochtendbezoek op 12 september. In de periode mei tot half juli zijn een avondbezoek en twee ochtendbezoeken uitgevoerd op 25 mei, 2 en 13 juni 2018. Deze zijn gericht op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen.

Kader 2 Toelichting onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen². Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van EZ en de Zoogdiervereniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol heeft tot doel:

- 1) Dat bevoegd gezag geen aanvullend onderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

Bij de nachtelijke bezoeken hebben we gebruik gemaakt van een batdetector. Met een batdetector zijn vrijwel alle vleermuissoorten op naam te brengen. De bezoeken hebben wij tijdens optimaal weer (droog, niet te koud en nagevoel windstil) rond de avond- of ochtendschemering uitgevoerd.

² NGB (2017). Vleermuisprotocol 2017.

Tabel 1 Overzicht uitgevoerde onderzoeken in 2017 en 2018.

Datum	Type bezoek	Aanwezig	Weer	Locatie	Aantal personen
11-09-2017	Ochtend	05:00-07:00 uur	Hoge bewolking, droog, zwakke tot matige wind, 13 °C	Tribunegebouw en gebouw sportcomplex	1
12-09-2017	Avond	20:00-20:45 uur	Hoge bewolking, droog, windstil, 14°C	Gebouw sportcomplex	1
26-09-2017	Ochtend	05:15 – 07:20 uur	Hoge bewolking, droog, windstil, 10°C	Tribunegebouw en gebouw sportcomplex	1
25-05-2018	Avond	21:30-00:00 uur	Onbewolkt, droog, windstil, 23°C	Tribunegebouw en gebouw sportcomplex	1
02-06-2018	Ochtend	03:15-05:15 uur	Bewolkt, lichte miezer, weinig wind, 15 °C	Tribunegebouw en gebouw sportcomplex	1
13-06-2018	Ochtend	03:00-05:15 uur	Licht bewolkt, droog, weinig wind, 13°C	Tribunegebouw en gebouw sportcomplex	1

Resultaten vleermuisonderzoek

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de bomen aangetroffen (zie tabel 1). Ook komen foeragerende vleermuizen voor.

Vaste verblijfplaatsen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn drie balts- en zomerverblijfplaatsen aangetroffen van Gewone dwergvleermuis in het tribunegebouw van de Oude IJsbaan en één baltsverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis in het gebouw op het sportcomplex (zie tabel 2).

Tabel 2 Bezoekdata en resultaten vleermuisonderzoek.

Datum	Locatie	Aantal en type verblijfplaats
11-09-2017	Tribunegebouw	3 baltsverblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis
	Gebouw sportcomplex	1 of meer baltsverblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis
12-09-2017	Tribunegebouw	*
	Gebouw sportcomplex	0
26-09-2017	Tribunegebouw	0
	Gebouw sportcomplex	0
25-05-2018	Tribunegebouw	0
	Gebouw sportcomplex	0
02-06-2018	Tribunegebouw	2 zomerverblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis
	Gebouw sportcomplex	0
13-06-2018	Tribunegebouw	2 zomerverblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis
	Gebouw sportcomplex	0

*): niet geïnventariseerd.

Vliegroutes en foerageergebieden

De aanwezigheid van opgaande beplanting maakt dat vleermuizen het plangebied gebruiken als foerageergebied. Tijdens het vleermuisonderzoek zijn Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger foeragerend zijn waargenomen. Van onmisbaar foerageergebied of een belangrijke vliegroute is echter geen sprake.

Overige soorten

Tijdens de nachtelijke vleermuisbezoeken zijn regelmatig steenmarters gehoord op en nabij het sportcomplex. Er zijn net als bij de quickscan geen sporen gevonden van Steenmarter in het gebouw van het sportcomplex of het tribunegebouw van de Oude IJbaan.

Effecten en maatregelen

Mogelijke effecten voor vleermuizen

Uit de quickscan soortbescherming bleek dat er ook bomen met holten in het gebied aanwezig zijn die potentieel geschikt zijn als verblijfplaats van vleermuizen. Er is afgesproken dat deze bomen niet worden gekapt. Schade als gevolg van kap is niet aan de orde.

Indien het tribunegebouwtje en het gebouw van het sportcomplex wordt gesloopt of gerenoveerd kunnen de vaste verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Voor het wegnemen of verstoren van verblijfplaatsen van vleermuizen is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Deze dient gepaard te gaan met een projectplan waarin vermeld staat hoe mitigerende maatregelen worden uitgevoerd en op welke wijze tijdelijke en permanente verblijfplaatsen voor vleermuizen worden gerealiseerd.

Om een ontheffingsaanvraag te voorkomen is het noodzakelijk dat de verblijfplaatsen blijven gehandhaafd. Dat betekent dat de bebouwing met verblijfplaatsen in een toekomstig plan wordt ingepast.

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden worden geen (onmisbare) opgaande structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als onmisbare vliegroute voor vleermuizen. In de omgeving blijven voldoende alternatieve, geleidende elementen aanwezig in de vorm van opgaande beplanting en bebouwing. Ook zal geen onmisbaar foerageergebied verloren gaan, aangezien in de omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden resterend. Vervolgstappen voor vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Houdbaarheid onderzoek

Wij wijzen op de beperkte geldigheidsduur van het vleermuisonderzoek (zie kader 3). Het uitgevoerde vleermuisonderzoek is in deze situatie geldig tot juni 2021. Na deze periode dient het vleermuisonderzoek herhaald te worden.

Kader 3: Geldigheidsduur vleermuisonderzoek

Vleermuizen maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen en wisselen, behalve in de winter, regelmatig van verblijfplaats. Gezien dit mobiele karakter van vleermuizen is vleermuisonderzoek juridisch gezien slechts voor een bepaalde periode rechtsgeldig. Volgens het bevoegd gezag zijn er geen richtlijnen hoe lang een vleermuisonderzoek 'houdbaar' is. Over het algemeen wordt een periode van drie jaar aangehouden.

Mogelijke effecten voor Steenmarter

Sporen van Steenmarter zijn zowel bij de quickscan als tijdens het vleermuisonderzoek geconstateerd in het plangebied. Het is alleen niet geheel zeker of hij daadwerkelijk gebruik maakt van de bebouwing. Verblijfplaatsen van Steenmarter zijn mogelijk alleen in het geding als genoemde gebouwen worden gerenoveerd of gesloopt. Wij bevelen aan om bij renovatie of sloop, de bebouwing voorafgaand hieraan te checken op sporen van Steenmarter en eventueel aanwezige dieren in de minst kwetsbare periode te verjagen zodat de dieren een vrije vluchtweg hebben.

Bijlage 1 Locaties vleermuisonderzoek Zandweerd

Bron luchtfoto: Bing Maps.

Gele lijn: plangebied Zandweerd, rode cirkel: tribunegebouw Oude IJbaan, blauwe cirkel: gebouw sportcomplex.

